

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการกำหนดพื้นที่ป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ในหมู่บ้านหนองหอยเก่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดเขตพื้นที่ป่าไม้โดยชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการหลวงหนองหอย

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการดำเนินการกำหนดพื้นที่ป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น และได้ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำบ้านหนองหอยเก่า อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ปฏิบัติการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยเท่านั้น

3.1.1 ขอบเขตด้านความร่วมมือ

ศึกษาแนวทางการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการดำเนินการแยกพื้นที่เกษตรกรรม/ที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่ป่าไม้อย่างชัดเจน

3.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาการแยกพื้นที่ เกษตรกรรม / ที่อยู่อาศัยออกจากพื้นที่ป่าไม้อย่างชัดเจนของชาวไทยภูเขาที่อาศัยในลุ่มน้ำบ้านหนองหอยเก่าในพื้นที่ปฏิบัติงานพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย

3.2 สถานที่ทำการศึกษา

การศึกษานี้ได้ศึกษาในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ลุ่มน้ำบ้านหนองหอย ลุ่มน้ำบ้านใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นหนึ่งในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงนำร่องทั้งหมด 8 ศูนย์ในพื้นที่

3.3 ประชากรเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง การกำหนดพื้นที่ป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นประชากรเป้าหมาย จึง เป็นชาวบ้านที่มีพื้นที่เกษตรกรรม / ที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ลุ่มน้ำบ้านหนองหอยเก่าและพื้นที่ลุ่มน้ำบ้าน ใหม่ที่มีพื้นที่ครอบคลุมแปลงที่ทำการเกษตร/ที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนอง หอย ซึ่งมีจำนวนเจ้าของแปลงดังกล่าวจำนวน 193 ราย มีจำนวนแปลง 303 แปลง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย

- การจัดการประชุมหลัก

เป็นการดำเนินการประชุมโดยศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ร่วมกับศูนย์งาน ป่า ไม้โครงการหลวง พร้อมกับแกนนำของชุมชนและบุคคลที่มีความสนใจ ในพื้นที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวง เป็นการประชุม เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับชุมชน ถึงสภาพปัญหาการบุกรุก พื้นที่ป่าไม้ ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และ ชี้แจงถึงผลที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการ การกำหนดพื้นที่ป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จากนั้นจึงทำการเลือกพื้นที่ที่จะดำเนินการร่วมกัน จากพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ทั้งหมด

- การจัดประชุมย่อย

เป็นการดำเนินการประชุมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการดำเนินการของโครงการฯ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานป่าไม้โครงการหลวง กรมพัฒนาที่ดิน กอง พัฒนาเกษตรที่สูง และเจ้าหน้าที่จากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ร่วมกับชาวบ้านที่เป็น เจ้าของพื้นที่เกษตรกรรม / ที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ที่จะทำการ ดำเนินการ เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการดำเนินการร่วมกันและทำการนัดหมายเพื่อทำการดำเนินการต่อไป

- การจดบันทึก เพื่อบันทึกเนื้อหา และข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ ที่ได้จาก การประชุม และการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย
- การใช้เครื่องหมาย เพื่อบ่งชี้ในการดำเนินกิจกรรม ในการกำหนดพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ เกษตรกรรมออกจากกันโดยใช้เสาหลักดำรองในเบื้องต้น โดยการทำงานและทำการตกลงร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่และชาวบ้านในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย

3.5 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการ โดยการรวบรวมจากรายงาน เอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และได้ดำเนินการบันทึกข้อมูลในระหว่างการดำเนินกิจกรรม

การศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปสำรวจในพื้นที่ที่ทำการศึกษา และได้มีการบันทึกข้อมูลต่างๆเอาไว้ และจากการทำแผนที่แสดงรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยการประสานงานร่วมกันกับหัวหน้าหน่วยงานป่าไม้โครงการหลวง หนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในพื้นที่

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงาน เอกสาร ข้อกฎหมาย สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อนำมาประกอบการทำการศึกษานี้ให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการประสานงานร่วมกันกับผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยกับหัวหน้าหน่วยงาน ป่าไม้โครงการหลวงในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในพื้นที่

3.6 ขั้นตอนการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 3.6.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและชุมชนในการดำเนินการ
- 3.6.2 การจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการดำเนินการ
- 3.6.3 การสำรวจแปลงพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย
- 3.6.4 การร่วมกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ออกจากพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 1 แผนปฏิบัติการตามขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินงาน	เครื่องมือ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ตัวชี้วัด
การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและชุมชน ในการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> - การเสนอบุคคลที่มีความเหมาะสมในระดับของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ - การจัดประชุมในแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบของพื้นที่ดำเนินการ - จัดประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน/เกษตรกร/ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ/ผู้ที่ชุมชนให้การยอมรับและนับถือ - จัดประชุมชี้แจงถึงแนวทางในการดำเนินการ - การจดบันทึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ผู้รับผิดชอบในแต่ละหน่วยงานต่างๆในการดำเนินการ - ได้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละพื้นที่มาดำเนินการ - ชุมชนได้รับทราบถึงแนวทางและความสำคัญ/ประโยชน์ของการดำเนินการ - ชุมชนเกิดความเข้าใจในการดำเนินการ - ได้แนวทางดำเนินการร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ผู้ดำเนินการในการปฏิบัติการในระดับพื้นที่(เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการในพื้นที่) - ชุมชนเกิดการยอมรับและให้การสนับสนุนในการดำเนินการ
การจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารแผนที่ต่างๆที่เกี่ยวข้อง - ภาพถ่ายต่างๆในการประกอบการดำเนินการ - อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องGPS อื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้แผนที่ต่างๆที่ใช้ในการดำเนินการ - ได้ภาพถ่ายที่จะใช้ในการดำเนินการ - มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติการ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการดำเนินการอย่างครบเพื่อใช้ในการปฏิบัติการ
การสำรวจแปลงพื้นที่เกษตรกรและที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจแปลงที่ทำกินของเบื้องต้น - สมุดจดบันทึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ทราบแปลงที่ทำกินเบื้องต้นของเกษตรกร - ได้ทราบลักษณะของแปลงที่ทำกินของเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> - ทราบจำนวนแปลงที่มีอยู่จริงในพื้นที่ดำเนินการ
การร่วมกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ออกจากพื้นที่เกษตรกรและที่อยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องมือบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลก(GPS) - แผนที่/ภาพถ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง - แบบฟอร์มจดบันทึก - เสาหลักสำรวจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้แนวเขตร่วมกันในพื้นที่จริง - เกษตรยอมรับในแนวเขตที่ได้กำหนดร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีแนวเขตที่มีการปักหลักเสาอยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของข้อมูลที่ได้เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาจัดระเบียบเพื่อประมวลผลและนำไปวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ให้เห็นถึงปรากฏการณ์ กระบวนการ และขั้นตอนของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อเชื่อมโยงกับแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ โดยสามารถแยกแยะข้อมูลต่างๆ โดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่เป็น 2 ประเด็น คือ

- ข้อมูลลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร
- ข้อมูลการดำเนินการในพื้นที่ที่ทำการศึกษา